

Forekomsten af Kortttået Træløber *Certhia brachydactyla* i Danmark

PREBEN CLAUSEN og JESPER MADSEN

(With an English summary: *The Short-toed Tree Creeper Certhia brachydactyla in Denmark*)

Indledning

Den Kortttåede Træløber *Certhia brachydactyla* har altid i nogen grad været overset i Nord- og Østeuropa på grund af ligheden med dens noget mere almindeligt forekommende tvillingart Almindelig Træløber *Certhia familiaris*. Indtil Brehms (1820) beskrivelse af arten havde ingen haft mistanke om, at der fandtes mere end én træløberart i Europa, og det skulle tage det meste af et århundrede, før Kortttået Træløber var almindeligt anerkendt som art (Stresemann 1919).

De to træløberarter er vanskelige at adskille, og det skal pointeres, at der er god grund til at være meget kritisk ved træløberbestemmelse. De sikreste kendetegn er stemmeytringerne, i hånden endvidere mål på næb og bagkløer samt alula-fjertegningen, hvorimod andre dragt karakterer kun kan bruges som *indicier* ved artsbestemmelsen (Thielcke 1961 og 1972, Mead 1975, Osieck 1975, Mead & Wallace 1976, Svensson 1984, Hirschfeld 1984). Blandingssang og sangimitation forekommer (Rosenberger 1957, Thielcke 1960, 1972) og er også registreret i Danmark (forfatterne, Søren Toft og Steen Christensen pers. medd.). Enhver bestemmelse af Kortttået og Almindelig Træløber må derfor baseres på en kombination af stemmeytringer og artsindicerende dragtkendetegn.

Formålet med denne artikel er at præsentere den eksisterende viden om artens forekomst i Danmark i et historisk såvel som nutidigt perspektiv, med særlig henblik på en landsdækkende undersøgelse 1979-1984. Det diskuteres, hvorvidt resultaterne skal fortolkes som udtryk for, at arten har ekspanderet sit udbredelsesområde i Nordeuropa, eller om arten blot gradvist er blevet opdaget i landet.

Materiale og metoder

Det foreliggende materiale er indsamlet på følgende måder:

1) Gennemgang af samtlige årgange af DOFT, *Danske Fugle*, *Feltornithologen*, lokalblade udgivet af DOFs lokalafdelinger, lokalrapporter udgivet af DOFs rapportgruppe og rapporter udgivet i forbindelse med lokalitetsregistreringen.

2) Personlige kontakter, både direkte og i form af opråb i *Fugle* (Clausen et al. 1982) og lokalblade i flere amter.

3) Gennemgang af skind- og ægsamlingerne på Naturhistorisk Museum i Århus og Zoologisk Museum i København.

4) I perioden 1979-84 blev der foretaget en eftersøgning af Kortttået Træløber på en lang række potentielle lokaliteter i Øst- og Sydvestjylland samt på øerne med undtagelse af Bornholm. Arten er i Danmark tilknyttet ældre,

parkagtige skove med rigt islæt af først og fremmest eg, samt by- og herregårdsparker med træarter med knudret bark. Vestjylland er kun eftersøgt ret ekstensivt, idet der næppe findes egnede lokaliteter for arten i området. Nordjylland blev udeladt, fordi ingen af de foreliggende oplysninger (Møiler 1978, Nordjysk Ornitologisk Kartotek) indicerede, at der skulle være en bestand i området. Det har desværre ikke været muligt at få gennemført en egentlig eftersøgning i Nordvestsjælland.

I 1981-84 blev der benyttet »play-back« teknik, hvorunder sangstrofer af Kortttået Træløber afspillede fra båndoptager for at stimulere eventuelle hanner til at synge. Varigheden af besøgene varierede mellem én og tre timer. Ifølge Thielcke (1962) er der ingen eller højst meget svag respons på tvillingens sang i Tyskland. I Danmark har vi imidlertid i adskillige tilfælde registreret kraftig respons fra både Almindelig og Kortttået Træløber under afspilning af Kortttået Træløbers sang, men dog kun i områder, hvor begge arter forekommer. Dette forhold hænger sammen med, at arterne er interspecifikt territoriale i Danmark (J. Madsen upubl.). Et »play-back« forsøg, der ikke resulterede i respons fra Kortttået Træløber, og hvor kun spontane stemmeytringer fra Almindelig Træløber blev registreret, er tolket som manglende forekomst af Kortttået Træløber.

Resultater

I gennemgangen af resultaterne fra de enkelte amter gives først en historisk og nuværende status for arten. I den efterfølgende tekst præsenteres dokumentationen for fundene. Fig. 1 viser artens udbredelse i landet.

Sønderjyllands Amt

De første efterretninger om Kortttået Træløber i Danmark stammer fra Sønderjylland, og det er også her, de tætteste bestande findes idag. Første danske fund er gjort i Gråsten Slotspark i 1930 eller 1931 (Salomonsen 1931) og første danske ynglefund i Lambjerg Indtægt på Als i juni 1946 (Behrends 1951). Bestanden anslås idag at være 130-180 ynglepar.

Ifølge Dybbro (1978) er første sikre iagttagelse en syngende han fra Hønsnap Skov i maj 1939 (Behrends 1951) og det første sikre ynglefund fra Lambjerg Indtægt på Als i juni 1946 (Behrends 1951). Dybbro (1975) afviser, at et fund af en død træløber hun fra Nørreskov på Als i 1936 (beskrevet af Løppenthin 1943) skulle være en Kortttået Træløber, idet mål på

bagklo og næb ikke mentes at kunne fastslå bestemmelsen. Eksemplaret, der befinder sig i Hjalmar Østergaard Christensens samling, er målt igen (højre bagklo 7,0 mm, venstre bagklo 7,5 mm, næb 15,4 mm). Disse mål er forskellige fra Løppenthins, hvilket kan hænge sammen med, at målene er taget forskelligt. Mead & Wallace (1976) har angivet en diskriminant på basis af målene, hvorefter man med stor sikkerhed kan adskille de to arter. Ved brug af denne diskriminant og vore mål (som er i overensstemmelse med de mål, Mead og Wallace bruger) kan det fastslås, at fuglen vitterligt er en Kortttået Træløber.

Iagttagelser af Kortttået Træløber nævnes dog allerede af Moesgaard (1929) fra skove på Als. Moesgaard angiver tillige flere ynglefund, men dokumentationen i form af detaljerede beskrivelser mangler. Salomonsen (1931) så og hørte imidlertid Kortttået Træløber i Gråsten Slotspark i 1930 eller 1931 (Salomonsen opgiver ikke årstallet, men fra et besøg i 1929 (Salomonsen 1930) nævner han ikke fundet, hvorfor det må antages at stamme fra enten 1930 eller 1931, hvor han også besøgte landsdelen); hans beskrivelse af sangen er tilstrækkelig fyldestgørende, og iagttagelsen kan anses som det første sikre danske fund. Løppenthin (1943) gjorde i 1941 et ynglefund af Almindelig Træløber i Kollund Skov (rede med flyvefærdige unger), som han senere (rettelsesblad i Løppenthin 1967) reviderede til Kortttået Træløber. På baggrund af Løppenthins (in litt.) mål på en af redeungerne (i Zoologisk Museums samling) kan det imidlertid ikke med sikkerhed siges, at fuglen er en Kortttået Træløber, hvorfor fundet fra Als i 1946 stadig må anses som det første for landet.

Omkring 1962 var Kortttået Træløber tilsyneladende udbredt i det østlige Sønderjylland (øst for hovedvej A10) fra grænsen til Sønder Hostrup syd for Åbenrå. Ved ophængning af træløber-kasser på egnede lokaliteter fra grænsen nordpå til Vonsild registreredes begge arter syd for Sønder Hostrup, men nord herfor kun Almindelig Træløber (Hjalmar Østergaard Christensen pers. medd.).

Idag (1977-83) er Kortttået Træløber registreret i hele Østsønderjylland mod nord til amtsgrænsen, og i det vestlige Sønderjylland er den iagttaget på alle velegnede lokaliteter. Tidspunktet for indvandringen til det vestlige område er ikke nøjere kendt. I størst antal findes arten i de blandede løvskove i Østsønderjylland, flest i skovene omkring Gråsten, hvor bestanden er opgjort til 38-40 par (Madsen 1975 og upubl.).

På basis af materialet, der er indsamlet under DOFs lokalitetsregistrering (Dybbro & Iversen 1983), samt supplerende oplysninger (Hans Christensen, Ib Weng og Iver Gram pers. medd.), kan den sønderjyske bestand anslås til mindst 115-130 syngende hanner (under lokalitetsregistreringen blev bestandene i Linnét og Draved Skove overvurderede, og nyere undersøgelser, der kommer til lavere tal (Hans Christensen pers. medd.), er benyttet her). Ynglepopulationen er dog givetvis undervurderet og må anslås at omfatte 130-180 par.

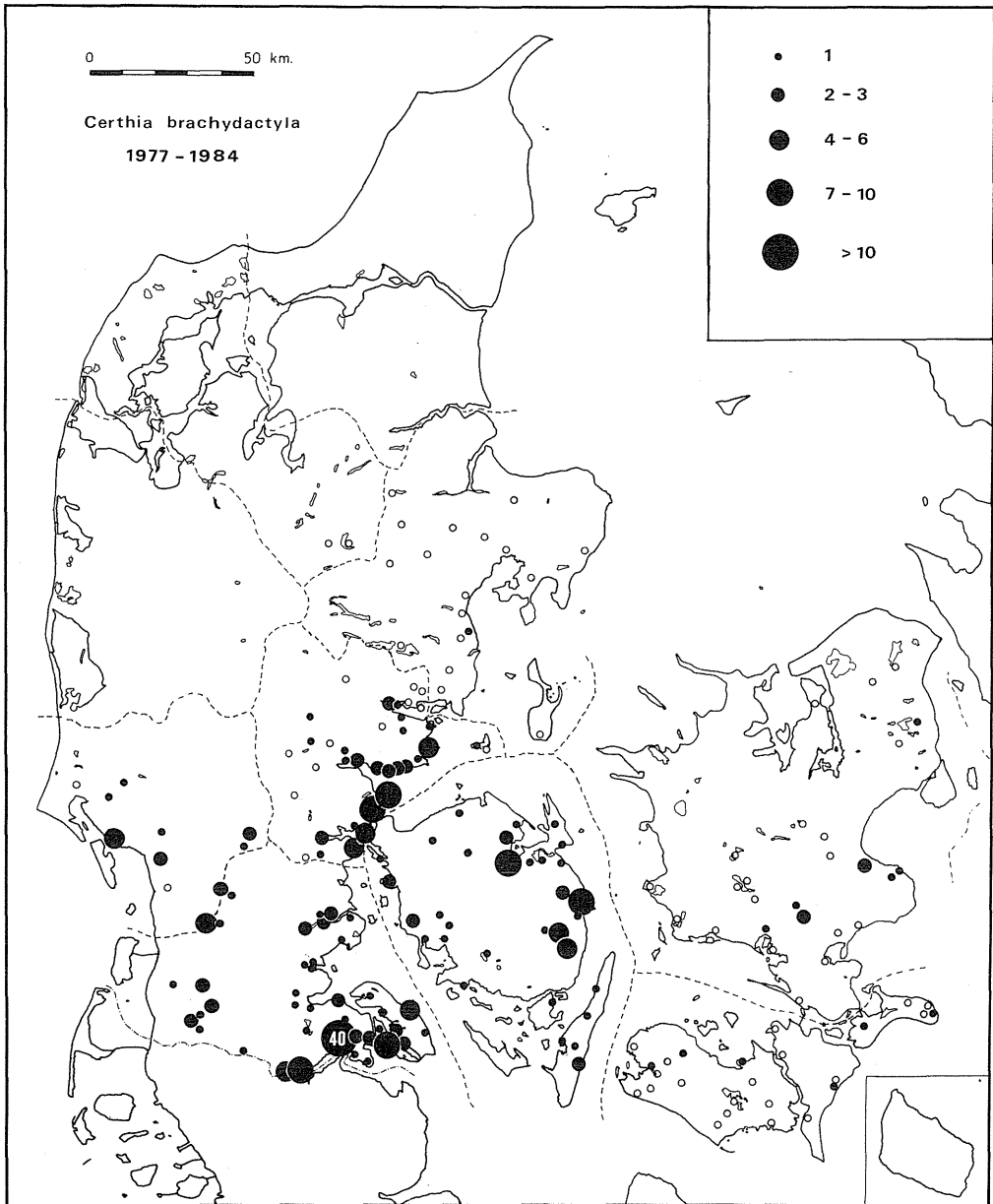

Fig. 1. Korttået Træløbers udbredelse i Danmark 1977-1984 udtrykt ved antal syngende hanner. Åbne cirkler refererer til egnede lokaliteter, hvor kun Almindelig Træløber er truffet ved eftersøgninger 1979-1984. *Distribution of Short-toed Tree Creeper in Denmark 1977-1984, expressed by the number of singing males. Open circles refer to parks and old broad-leaved woods where only Certhia familiaris, but not C. brachydactyla, was found during 1979-1984.*

Ribe Amt

Den Korttåede Træløber er først truffet i amtet inden for det sidste årti. Første observation er fra Vognsbølparken i Esbjerg i 1978. Siden har arten spredt sig til ialt syv lokaliteter, og der

foreligger sikre ynglefund fra fire af stederne. Bestanden anslås til 15 par. Bestanden er begrænset af mangel på egnede biotoper.

Amtet byder ikke på mange egnede biotoper for arten. Kratskovene (f.eks. Haslund og Grimstrup Krat

og Hollænderskoven) er ikke ideelle, og Korttået Træløber er hidtil kun fundet i tilknytning til de få herregårds- og byparker, der findes i amtet. I april 1978 blev arten opdaget i Vognsbølsparken i Esbjerg (Bo Lassen-Christiansen og Niels Knudsen pers. medd.). Bestanden blev opgjort til to syngende hanner; i 1981-82 havde bestanden udviklet sig til 5-6 par (Bo Lassen-Christiansen og Lars Maltha Rasmussen pers. medd.). Fra årene 1981-84 foreligger årlige fund fra Nørholm, nordøst for Varde (Lars Maltha Rasmussen pers. medd.). Ved Sønderkov nær Vejen, som er besøgt hvert år siden 1972, blev arten registreret i april 1981 (Thorkil Brandt in litt.); i oktober 1981 blev et kaldende individ registreret fem km længere mod nord (Poul Hansen pers. medd.).

I foråret 1982 og sommeren 1983 blev arten eftersøgt på alle egnede lokaliteter i amtet og fandtes på yderligere tre, således at Korttået Træløber sammenlagt er truffet på syv lokaliteter, hvoraf fire med sikre ynglefund. Et strejfende individ blev ringmærket 12. april 1984 på Blåvand Fuglestation (Bent Jakobsen pers. medd.). Der er ialt registreret 15 syngende hanner på forskellige lokaliteter, hvilket også anses for at være antallet af ynglepar.

Vejle Amt

Første fund er fra Andkær Vig ved Vejle i juli 1966. Idag findes arten på alle egnede kystnære park- og skovlokaliteter mod nord til Horsens, hvortil arten er kommet i 1981. Bestanden opgøres til ca 50 par.

Første fund af Korttået Træløber i amtet er fra Andkær Vig ved Vejle 23. juli 1966 (Gårde & Jensen 1970, Dyck et al. 1970). I årene 1975-78 foreligger der fund fra Rosenvold, Barrikskov og Palsgaard slotsparker (Ib Gundelach pers. medd.) samt Tønballegård, alle lokaliteter, der ligger på halvøen mellem Vejle og Horsens fjorde. I perioden 1979-84 er arten truffet på alle egnede kystnære park- og skovlokaliteter fra Sønder Stenderup skovene i syd til Bygholm Park i Horsens i nord, hvorimod arten mangler på flere egnede parklokaliteter nord for Horsens Fjord og vest for hovedvej A10. De eneste egentlige indlandslokaliteter er Mindstrup Skov ved Tørring, hvor ét par er registreret i 1983 og et enligt eksemplar sås i foråret 1984 (Jesper Kyed Larsen pers. medd.), og Jelling by, hvor én syngende han blev registreret i oktober 1984 (Jan Kahr Sørensen pers. medd.).

Observationer fra Bygholm Park giver konkrete oplysninger om artens spredning mod nord: Ved flere ugentlige besøg fra august 1979 til primo september 1981 blev der kun fundet Almindelig Træløber. Den første Korttåede Træløber blev hørt kaldende den 9. september 1981, hvorefter der er flere fund af enkelt-individer i efteråret 1981. Den første syngende han og yderligere to individer sås 6. februar 1982. Medio maj blev der registreret et par med udflyjende unger og en enlig syngende han. I 1983 var der to territoriale hanner, og i 1984 er mindst seks forskellige fugle set i

løbet af foråret (registreret v.h.a. farveringmærkning udført af forfatterne og Søren Toft).

En strejffugl er registreret på Endelave den 26. april 1981 (Ib Gundelach pers. medd.), men arten er trods eftersøgninger ikke fundet på øen siden.

Bestanden i amtet opgøres til 50-65 syngende hanner. Sikre ynglefund foreligger fra flere lokaliteter, og ynglebestanden estimeres til ca 50 par.

Århus Amt

Første observation er fra Moesgård Park syd for Århus i 1982 (en syngende han). I 1984 er der set yderligere en han. Dette er den eneste lokalitet i amtet, hvor Korttået Træløber er registreret.

Korttået Træløber er hidtil kun truffet på én lokalitet i amtet: Moesgård Park og skov syd for Århus. Ved intensiv eftersøgning i forårene 1980-82 blev der kun fundet Almindelig Træløber. I august 1982 blev den første Korttåede Træløber registreret (Kirkeby 1983). En syngende han hørtes og sås jævnligt i parken fra primo april til ultimo juni 1983. Fra april til september 1984 sås en syngende han, og i perioden 17. april til 4. maj tillige en hun; parret byggede rede, men derefter forsvandt hunnen (Søren Toft pers. medd.). Sonografisk analyse af båndoptagelser fra 1983 og 1984 viser, at de to Moesgårdhanners sangrepertoier var vidt forskellige, og at det derfor med al sandsynlighed var forskellige individer. Thielcke (1984) har vist, at fire ud af fem opdrættede hanner af Korttået Træløber – efter en indlæringsperiode fra juli i 1. kalenderår til marts/april i 2. kalenderår – ikke ændrede sangrepertoier resten af livet.

Ved gentagne eftersøgninger i 1979-84 på mange egnede lokaliteter i resten af amtet er der kun fundet Almindelig Træløber.

Fyns Amt

Første fund er fra Damsbo ved Fåborg i april 1952 (Behrends 1953). Fra 1964-66 foreligger der fund fra Nyborg og Odense, som tyder på, at der har været en bestand i længere tid. Idag er Korttået Træløber udbredt over det meste af amtet, og bestanden tæller mindst 50 par.

Første fund er af en redebyggende fugl fra Damsbo Skov ved Fåborg den 11. april 1952 (Behrends 1953). Uden nærmere begrundelse anså Salomonsen (1963) dette fund for tvivlsomt; Løppenthin (1967) deler samme opfattelse og begrundet denne: »bl.a. på grund af den måske vel tidlige dato«. Begge træløberarter ses imidlertid hyppigt bygge rede tidligt i april, og når Salomonsen og Løppenthin samtidig godkender adskillige af Behrends' fund fra Als og Sundeved, synes det urimeligt at forkaste det fynske fund, blot fordi det på daværende tidspunkt var en isoleret forekomst.

Noer & Rabøl (1968) angiver flere fund fra Nyborg-egnen 1964-66 og fra Odense november 1966. Noer

Foto: Erik Thomsen, Biofoto.

Foto: Jens B. Bruun.

Almindelig Træløber til venstre og Kortttået Træløber til højre. Den Kortttåede Træløber kendes bl.a. på den smudsigt hvide og diffuse øjenbrynsstribe, der foran øjet er smal og helt kan mangle. Undersiden er smudsigt hvid med brune flanker. Den kortere bagklo hos Kortttået Træløber anes også. Alle karaktererne varierer dog en del hos begge arter, og det sikreste kendetegn er stemmen.

(in litt.) skriver, at arten siden den blev opdaget på en række lokaliteter i omegnen af Nyborg »har været forbløffende konstant«. Der er ikke sket ændringer i bestandsstørrelsen på nogen af lokaliteterne, ej heller i Kongens Have i Odense, hvorfra Noer har regelmæssige observationer af 2-3 fugle i årene 1966-68 og 1974-76. David Boertmann (in litt.) nævner på basis af optællinger 1979-81, at arten (sammenlignet med Noer og Rabøls tal) er gået tilbage på enkelte skovlokaliteter, men at der ingen ændringer er at spore i de egentlige parkanlæg.

ATLAS-undersøgelsen 1971-74 (Dybbro 1976) giver oplysninger om isolerede bestande på Wedellsborg-halvøen og omkring Nyborg.

Fra 1980-84 foreligger der fund af Kortttået Træløber fra omkring 40 lokaliteter jævnt fordelt på Fyn, Tåsinge og Langeland. Bestanden opgøres til 60-65 syngende hanner. Redefund og/eller par med udflyjende unger er registreret på ca. halvdelen af lokaliteterne. Det estimeres, at der mindst er 50 ynglepar.

David Boertmann (in litt.) nævner et fund af en Kortttået Træløber fra Knudshoved Fyr den 10. okto-

ber 1979, ca. 1 km fra nærmeste skov og 4 km fra nærmeste skov, hvor arten forekommer fast. Fundet leder tanken hen på en mulig spredningvej for arten over Storebælt, hvilket underbygges af to forekomster fra Sprogø (se under Sjælland).

Sjælland

Første fund er fra Sprogø i Storebælt i september 1972. Der ses enkelte fugle og par i Nord-sjælland og i området Næstved-Køge-Haslev. Eneste sikre ynglefund er fra Vallø syd for Køge i 1980.

Første fund er fra Sprogø den 30. september 1972 (Per Ketil pers. medd.; Dybbro (1975) omtaler fejlagtigt fundet som værende fra 1971) og 25. april 1973 (Tommy Dybbro in litt.). Begge fugle blev ringmærket. Et fund fra Kagsmosen i 1972 (Jensen 1973, Dybbro 1978) er senere forkastet af Sjældenhedsudvalget, en afgørelse vi er enige i.

Fra Herlufsholm (Næstved) er det første fund af Kortttået Træløber fra den 11. februar 1973 (Hansen et

al. 1974), og arten var derefter årlig frem til 1979; i alle tilfælde drejede det sig kun om en enlig syngende fugl (Tim Andersen og Per Schiermacher Hansen in litt.). Fra august til november 1979 er der jævnligt set op til to fugle, hvorefter arten ikke er registreret på lokaliteten siden (Mogens Hall Jensen in litt.).

Fra Vallø ved Køge foreligger der observationer af arten siden 1980. I 1980 blev en syngende han observeret den 3. april, senere sås to hanner, og den 22. juni blev der set et par med mindst tre udflyjende unger. I 1981 sås én han, i 1982 to hanner og mindst én hun, i 1983 op til tre syngende hanner og i 1984 to syngende hanner og mindst én hun (Tim Andersen in litt.).

Fra Jægersborg Dyrehave er der flg. observationer: 14. juni 1980 én syngende han (Jon Bjørn Andersen in litt.), 22. marts og 10.-15. maj 1981 én syngende han (David Boertmann og Jon Bjørn Andersen in litt.) og 17.-25. april 1982 én syngende han (Jesper Madsen; Lars Bonne Rasmussen og Stig Kjærgaard Rasmussen in litt.).

Arten er desuden registreret ved Gjorslev på Stevns (ét par og en syngende han i april 1982), ved Gissel-feld (ét par og en syngende han i april 1983) og ved Bregentved (en syngende han i 1983 og en syngende han og et individ i april 1984) (Tim Andersen, Bent Bøggild Pedersen in litt. og forfatterne).

Lolland, Falster og Møn

Første fund er fra Gedser på Falster, hvor et individ blev fanget 7. oktober 1972. Fra Møn foreligger der to observationer, og i 1983 er arten registreret på tre lokaliteter på Lolland og én på Falster.

Fra Møn foreligger to sikre fund: en syngende, omstrejfende han på Møns Klint 23. april 1978 (Pedersen 1982, Per Schiermacher Hansen in litt.), og en syngende han ved Marienborg på Vestmøn den 24. marts 1984. Arten er eftersøgt på flere velegnede lokaliteter i årene 1979-84, men uden succes (Per Schiermacher Hansen in litt.).

Det første fund fra Falster er et individ fanget i Gedser 7. oktober 1972 (Bent Bøggild Pedersen in litt.). Fra Lolland og Falster foreligger der derudover kun oplysninger fra en intensiv eftersøgning i marts 1983. Flere egnede herregårdslokaliteter blev besøgt, og Korttået Træløber blev registreret på fire: Pederstrup (Reventlowsparken) på Midtjylland (en syngende han og to kaldende individer), Holcksmind Skov ved Rodsnæs, Nordjylland (en syngende han, der strejfedede omkring i skoven), Svingelen, bypark i Naskov (ét par), og Corselitze på Østfalster (en syngende han). På 16 andre lokaliteter blev der kun fundet Almindelig Træløber.

Korttået Træløber, Vallø. Foto: Jens B. Bruun.

Bornholm

To gange (i 1972 og 1978) er Kortttået Træløber fanget på Christiansø.

Génsbøl (1973) angiver ingen fund fra øen frem til 1971, og Per Ketil (pers. medd.) oplyser, at der er få egnede lokaliteter for Kortttået Træløber på øen, og der er da også kun registreret Almindelig Træløber her i de senere år.

Ved to tilfælde er Kortttåede Træløbere fanget på Christiansø: 12. april 1972 (Andersen et al. 1973) og 1.-6. august 1978 (Pedersen 1980).

Diskussion

Ud fra det foreliggende materiale skønnes den nuværende bestand af Kortttået Træløber i Danmark at være 250-300 par, hvilket langt overstiger et tidligere estimat på 150-200 par (Dybbro 1980). Vores skøn er givetvis i underkanten af det virkelige antal, idet mange velegnede lokaliteter endnu ikke er besøgt, og fordi der kun foreligger egentlige optællinger af ynglepar fra en del af de besøgte lokaliteter. Kerneområdet for bestanden er Sønderjylland, men idag findes også pæne bestande i Vejle Amt og på Fyn. Det er uvist, om der findes en egentlig ynglebestand øst for Storebælt.

Kortttået Træløber er stand- og strejffugl, men en del oplysninger viser, at der sker et spredningstræk om efteråret fra august til november. Dette er også konstateret i England, hvor fem af ialt syv observerede fugle er fanget i denne periode (Michael Rogers, Rarities Committee in litt.); jvf. også en fangst ved Ottenby på Øland i Sverige 16. oktober 1983 (Pettersen & Zetterström 1983). Desuden synes der at ske en spredning i april til maj, hvilket bl.a. antydes af to fangster ved Falsterbo, Sverige, 28. maj 1983 og 6. maj 1984 (Karlsson et al. 1984), og af de øvrige to engelske fund (M. Rogers in litt.).

På baggrund af det foreliggende materiale er det meget svært at bedømme artens indvandringshistorie i Danmark. Vi befinder os på nordgrænsen for artens udbredelsesområde, og muligvis har Kortttået Træløber ynglet i Sønderjylland i flere århundreder. Der hersker ingen tvivl om, at arten har bredt sig i landet i dette århundrede, hvilket der er evidens for fra Esbjerg, Horsens, Moesgård og Sjælland. Derimod er det tvivlsomt, om ekspansionen til Fyn er sket i nyere tid. Siden opdagelsen i 1964 har bestanden ved Nyborg ligget på et konstant niveau, og fundet fra Damsbo Skov i 1952 tyder på, at arten har været udbredt på Fyn i

hvert fald siden begyndelsen af 1960'erne. Den gængse opfattelse, at arten er indvandret i dette århundrede (Dybbro 1975), er således næppe korrekt; der er snarere tale om, at en oversæt art gradvist er blevet opdaget, åbenbart kombineret med en ekspansion i de senere årtier.

Artens spredning i landet er foregået meget langsomt. Tempoet i en evt. fortsat ekspansion vil være afhængig af afstanden mellem egnede ynglelokaliteter og de enkelte randpopulationers evne til at manifestere sig som ynglefugle (f.eks. de sjællandske). Udviklingen i Østdanmark hæmmes også af fysiske spredningsbarrierer (Storebælt, Langelands- og Fehmarn bælter).

Med denne artikel skulle en del af sløret over Kortttået Træløbers forekomst i Danmark gerne være løftet og en aktuel status præsenteret. Meget tyder på, at arten fortsat vil brede sig op gennem Østjylland og ud over øerne i de kommende år. Alle danske ornitologer opfordres derfor til at holde et vågent øje med arten.

En tak skal rettes til alle, der har bidraget med oplysninger til denne artikel. En særlig tak rettes til Søren Toft for et større østjysk materiale samt diskussioner under manuskriptets udformning, Poul Hansen for hjælp med bioakustiske analyser på Naturhistorisk Museum, Århus, Jens Zeeberg og Jesper Kyed Larsen for deltagelse på eftersøgningsture på øerne, DOF's videnskabelige udvalg for delvis finansiering af kørselsudgifter, Jon Fjeldså for adgang til Zoologisk Museums samlinger, Bernt Løppenthin for et større materiale om de første forekomster i landet, samt Sjældenhedsudvalget for givtige diskussioner om bestemmelsesproblematik og behandling af et stort antal beskrivelser.

Summary

The Short-toed Tree Creeper *Certhia brachydactyla* in Denmark

This paper presents the knowledge on the occurrence and distribution of the Short-toed Tree Creeper in Denmark, with special reference to a country-wide survey during 1979-1984.

The first record stems from Gråsten in SE Jutland near the Danish-German border in 1930 (or 1931). The first Danish specimen is a female found dead on the isle of Als, SE Jutland, 1936. Breeding was first proved on Als in 1946. During the years 1940-60, increasing numbers of sightings and breeding records were reported from SE Jutland, and a single record was made on SW Funen in 1952. During 1964-66, a small population was found around the town Nyborg, Funen. The first record east of the Great Belt was from Gedser on the island of Falster, 1972. During the years 1975-1984, increasing numbers of records were made in E Jutland, north to the town of Horsens, where the species became established in

1981. In SW Jutland it was found in 1978 (Esbjerg), and in the following years records have come from several localities in that region. During 1978-84, Short-toed Tree Creepers were reported from several localities on Zealand, Lolland, Falster and Møn. At present the northernmost record is from Moesgård Skov near the town Århus, E Jutland, in 1982.

The breeding population is estimated at 250-300 pairs, with the densest populations in SE Jutland; so far, breeding east of the Belt has been proved only once.

Dispersal occurs primarily in autumn (August-November), and apparently also in spring (April-May).

The traditional view of Short-toed Tree Creeper as a new immigrant to Denmark in the first half of this century may be incorrect. It is not possible to tell with certainty whether the species has bred in SE Jutland for centuries or has actually arrived from the south during this century. However, evidently the species has expanded its range to SW and E Jutland and to the isles east of the Belt during the last decades. It is predicted that this expansion will continue.

Litteratur

- Andersen, T., J. B. Bruun & B. P. Nielsen 1973: Rapport fra Sjældenhedsudvalget 1972. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 67: 139-144.
- Behreids, O. 1951: Den Korttåede Træløber (*Certhia b. brachydactyla* (Brehm)) på Als og Sundeved. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 45: 199-201.
- Behreids, O. 1953: Den Korttåede Træløber (*Certhia brachydactyla* (Brehm)) bemærket på Fyn. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 47: 144.
- Brehm, C. L. 1820: Beiträge zur Vögelkunde I: 570.
- Clausen, P., J. Madsen & P. Hansen 1982: Korttået Træløber - en overset art. - Fugle 1982 (1): 46-47.
- Dybbro, T. 1975: Nye danske fugle. Indvandret de sidste 25 år. - Rhodos, København.
- Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse. - DOF, København.
- Dybbro, T. 1978: Oversigt over Danmarks fugle 1978. - DOF, København.
- Dybbro, T. 1980: Truede danske fugle. - DOF, København.
- Dybbro, T. & M. Iversen 1983: Fuglelokaliteter i Sønderjyllands amt. Resultaterne af Dansk Ornitologisk Forenings lokalitetsregistrering. - Rapport, DOF, København.
- Dyck, J., J. Ramsøe Jacobsen, E. Kramshøj & J. Rabøl 1970: Rapport fra sjældenhedsudvalget med oversigt over godkendte forekomster 1965-69. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 64: 126-151.
- Génsbøl, B. (red.) 1973: Bornholms fugle. - Herluf Andersen, København.
- Gårde, G. & O. B. Jensen 1970: Fugle på Esbjergene 1965-68. - Feltornithologen 12: 52-53.
- Hansen, E., P. S. Hansen & B. P. Nielsen 1974: Rapport fra Sjældenhedsudvalget for 1973. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 68: 138-144.
- Hirschfeld, E. 1984: Problemet att i fält skilja trädkrypan *Certhia familiaris* och trädgårdsträdkrypan *Certhia brachydactyla*. - Vår Fågelvärld 43: 21-26.
- Jensen, H. 1973: Korttået Træløber i Kagsmosen. - Danske Fugle 25: 105-106.
- Karllsson, L., K. Persson & G. Walinder 1984: Trädgårdsträdkrypan *Certhia brachydactyla* för första gången anträffad i Sverige. - Vår Fågelvärld 43: 493-494.
- Kirkeby, J. 1983: Korttået Træløber. - Søravnen 11: 24-25.
- Løppenthin, B. 1943: Noter om Padborgegnens Ynglefugle. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 37: 193-214.
- Løppenthin, B. 1967: Danske ynglefugle i fortid og nutid. - Odense Universitetsforlag, Odense.
- Madsen, J. 1975: Den Korttåede Træløber i Sønderjylland. - Panurus 1975(3-4): 20-25.
- Mead, C. 1975: Variation in some characters of three palaeartic *Certhia* species. - Bull. B.O.C. 95: 30-39.
- Mead, C. & D. I. M. Wallace 1976: Identification of European treecreepers. - Brit. Birds 69: 117-131.
- Moesgaard, L. 1929: Fuglefaunaen på Als 1924 til 1929. - Danske Fugle 2: 278-296.
- Møller, A. P. (red.) 1978: Nordjyllands Fugle - Deres yngleudbredelse og trækforhold. - Scand. Sci. Pr., Klampenborg.
- Noer, H. & J. Rabøl 1968: Korttået Træløber (*Certhia brachydactyla*) ved Nyborg. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 62: 97-98.
- Osieck, E. 1975: Determinatie van boomkruipers *Certhia* in Nederland. - Limosa 48: 176-187.
- Pedersen, B. B. 1980: Rapport fra Sjældenhedsudvalget for 1977 og 1978. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 74: 127-140.
- Pedersen, B. B. 1982: Rapport fra Sjældenhedsudvalget for 1979 og 1980. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 76: 111-122.
- Pettersson, J. & B. Zetterström 1983: Trädgårdsträdkrypare *Certhia brachydactyla* för första gången anträffad på Öland. - Calidris 12: 189.
- Rosenberger, W. 1957: Waldbaumläufer = Gartenbaumläufer - Mischsänger. - Orn. Mitt. 9: 134.
- Salomonsen, F. 1930: Bidrag til Kundskaben om Sønderjyllands Fugle. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 24: 9-101.
- Salomonsen, F. 1931: Fra en Rejse i Jylland. - Danske Fugle 3: 123-125.
- Salomonsen, F. 1963: Oversigt over Danmarks fugle. - Munksgaard, København.
- Stresemann, E. 1919: Über die europäischen Baumläufer. - Verh. Orn. Ges. Bay. 14: 39-74.
- Svensson, L. 1984: Identification Guide to European Passerines. - Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.
- Thielcke, G. 1960: Mischgesang der Baumläufer *Certhia brachydactyla* und *C. familiaris*. - J. Orn. 101: 286-290.
- Thielcke, G. 1961: Stammesgeschichte und geographische Variation des Gesanges unserer Baumläufer (*Certhia familiaris* L. und *Certhia brachydactyla* Brehm). - Z. Tierpsych. 18: 188-204.
- Thielcke, G. 1962: Versuche mit Klangattrappen zur Klärung der Verwandtschaft der Baumläufer *Certhia familiaris* L., *C. brachydactyla* Brehm und *C. americana* Bonaparte. - J. Orn. 103: 266-271.
- Thielcke, G. 1972: Waldbaumläufer (*Certhia familiaris*) ahmen artfremdes Signal nach und reagieren darauf. - J. Orn. 113: 287-296.
- Thielcke, G. 1984: Lebenslange Stabilität des Gesanges handaufgezogener Gartenbaumläufer (*Certhia brachydactyla*). - J. Orn. 125: 447-454.

Modtaget 7. marts 1985

Preben Clausen, Zoologisk Laboratorium, Institut for Zoologi og Zoofysiologi, Århus Universitet, Ole Worms Allé, bygn. 135, 8000 Århus C
Jesper Madsen, Vildtbiologisk Station, Kalø, 8410 Rønde